

Seria C.

222161

No. 36

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

Seria C.

DIN LUMEA LARGĂ

SUB DIRECTIVA REDACȚIONALĂ A D LUI PROF. UNIVERSITAR
I. SIMIONESCU

BELGIA

DE

TRAIAN GH. ZAHARIA

Seria C.

CARTEA ROMÂNEASCĂ

No. 36

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Fiecare Broșură de 32 pag. cu figuri, costă numai 5 lei.

Seria A. „Știința pentru toți“.

- No. 1. Cum era omul primitiv de *I. Simionescu*.
2. Viața omului primitiv de *I. Simionescu*.
3. Gazurile naturale de *I. Simionescu*.
4. Albinele de *T. A. Bădărău*.
5. Diabetul, îngrășarea, gălbinarea de *Dr. Căhănescu*.
6. Raze vizibile și invizibile de *C. V. Gheorghiu*.
7. Viața microbilor de *Dr. I. Gheorghiu*.
8. Furnicile de *T. A. Bădărău*.
9. Viața plantelor de *I. Simionescu*.
10—11. Pasteur de *C. Moțaș*.
12. Soarele și luna de *I. Simionescu*.
13. Telefonie fără fir de *Tr. Lalescu*.
14. Porumbeii Mesageri de *V. Sadoveanu*.
15. Planeta Marte de *Ion Pașa*.
16. Dela Omer la Einstein de *General Sc. Panaitescu*.
17. Cum vedem de *Dr. I. Glăvan*.
18. Razele X. de *Al. Cișman*.
19. Omul dela Cucuteni de *I. Simionescu*.
20. Protozoarele de *I. Lepși*.
21. Fulgerul și trăsnetul de *C. G. Brădeșanu*.
22. Nebuloasele gazoase de *M. E. Herovanu*.
23. Bacteriile Folositoare de *I. Popu-Câmpeanu*.
24. Scrisori cerești (Meteorite) de *I. Simionescu*.
25. Din istoricul electricității de *Stel. C. Ionescu*.
26. Mercur și Venus de *C. Negoia*.
27. Reumatism și arteroscleroza de *Dr. M. Căhănescu*.
28. Oameni de inițiativă de *Apostol D. Calca*.
29. Henri Ford de *Ing. N. Ganea*.
30. Musca de *I. Mureșanu*.
31. Ciupercile de *I. Popu-Câmpeanu*.
32. Cifrele de *G. M. Lăzărescu*.
33. Animale de demult de *I. Simionescu*.
34. Lămurirea popoului de *I. Simionescu*.
35. Din viața oamenilor întreprinzători de *Apostol D. Culea*.
36. Societatea națiunilor de *Artur Gorovei*.
37. Ficatul și boalele lor de *Dr. M. Căhănescu*.
38. Electrochimia și Electroliza de *N. N. Botez*.
39. Noțiuni de electricitate de *Ing. Casetti*.
40. M. Berthelot de *M. Zapan*.
41. Izvoare actuale de energie de *E. Severin*.

Seria B. „Sfaturi pentru Gospodari“.

- No. 1. Ingrijirea păsărilor de *Prof. C. Moțaș*.
2. Despre tovărășii de *Preot C. Dron*.
3. Despre scarlatină de *Dr. I. Gheorghiu*.
4. Livada din sămburi de *G. Gheorghiu*.
5. In jurul casei de *M. Lupescu*.
6. Casa de *I. Simionescu*.
7. Morcovul și alte legume de *P. Roziade*.

Seria C.

No. 36

**CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGA**

B E L G I A

DE

TRAIAN GH. ZAHARIA

Biblioteca Universității Regale Ferdinand I.
din CLUJ.
Nr. 3002 / 29
EXEMPLAR LIBR.

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

222161

A răspândi:

BIBLIOTECA

„Cunoștințe folositoare“

*însamnă a contribui în largă măsură la întărirea
culturii generale.*

BELGIA

Pământul Belgiei se coboară pe încetul dela S. E. spre N. V.

Râurile pașnice ajută la transportul produselor vegetale și minerale.

Belgia are o populație extrem de concentrată, care se compune din Flamanzi și Valoni.

Belgia este țara prin excelență industrială și a crescătorilor de vite; industria sa este una din cele mai active și producătoare din lume.

Ajutată de numeroasele rețele de drumuri de comunicații, comerțul acestei țărișoare este cu mult mai înaintat și mai considerabil decât cel al Italiei; Belgia este una din țările cele mai bogate din lume.

AȘEZARE, INFAȚIȘARE GENERALA.

Granițe. Belgia este un mic stat european, care nu acopere cu suprafața sa decât 30.450 Km.² (deci cam de 9 ori mai mică decât țara noastră). Inșă așezarea sa geografică între țări cu mare activitate economică i-a asigurat un mare și important rol în Europa.

Prin micimea întinderii sale și prin nu-

mărul locuitorilor săi, ea ar părea una din țările cea mai mici din Europa; dar prin așezarea sa geografică, prin bogăția pământului, desimea populației, activitatea industrială a orașelor și ținuturilor sale, ea este una din țările cele mai importante.

Situată între Franța, Germania, Olanda și Anglia, ea este un loc de trecere și de transit, un întins «carefour», unde se întâlnesc mărfurile și oamenii.

Forma sa generală este aceea a unui cadrilat neregulat; ea este mărginită la N. V., de Marea Nordului (67 Km.); la sud cu Franța printr'o linie convențională sinuoasă; la est deasemenea un hotar convențional o separă de marele ducat de Luxemburg și de Prusia renană; la nord frontiera serpuște trecând prin Campine, Escaut și ajunge la Marea Nordului.

Țărmul mării. Coastele puțin întinse (67 Km), sunt mărginite de un slab cordon de dune și de nisipuri, de origină marină.

La baza acestor dune erau vestitele «moeres» pe care Flamanzii le-au secat și le-au transformat în poldere, însă marea a netezit golfurile a umplut basinurile și porturile cum e bună-oară capul cu Bruges. Coasta mării este foarte regulată, aproape în linie dreaptă. Porturi sunt foarte puține și tocmai din cauza acestei uniformități a coastei nepermițând nici o dezvoltare de așezări. Cele câteva porturi de pescari și vestitele plaje (Ostenda) sunt în bună parte opera omului.

Aspectul fizic. Ca și Olanda, Belgia este cel mai mic stat din Europa. Așa mică cum este ea totuși după aspectul ei fizic se împarte în trei

mari regiuni, distincte care diferă între ele, prin structura, aspectul și bogățiile lor economice.

Aceste regiuni sunt: Belgia înaltă, mijlocie și joasă.

Pământul acestei țărișoare se coboară pe încetul și prelungeste regiunile asemănătoare din Germania, Olanda și Franța.

I. Belgia înaltă, sau Belgia de Sud-Est. Această regiune se leagă la masivul șistos renan, rămășiță din vechiul masiv hercian. Ea cuprinde masivul Ardenilor și sub-ardenii.

Înălțimea generală a acestor regiuni e în mijlociu de 400 m. Ca aspect general este un platou de șisturi, gresii și calcaruri din epoca primară, larg boltit, și care se înclină pe încetul spre N. V., atingând punctul cel mai ridicat, la Botrange (692 m.) S'ar putea deci compara ca raport de înălțime cu podișul nostru Transilvănean.

Marile păduri de fagi, stejari și mesteceni, care au dat ținutului numele său celtic. (Ardean = pădure), nu mai există decât în stare de petice izolate, făcând în schimb loc la slabe pășuni, la mocirle cu dracilă, cruțăzea și ienuper.

Argila produsă prin descompunerea sisturilor compacte a dat naștere la terenuri cu turbării, rovine (movile) de noroi numite Fanges sau Fanges sau Venu (Fanges = gloduri, noroaie).

Aspectul ținutului este monoton, trist și negru; clima rece și friguroasă; foarte ploios (70—115 m. pe an) iar pe timpul iernei cade un strat gros de zăpadă, care acopere întreaga regiune.

Văile acestui ținut prezintă o fizionomie foarte diferită de platou: cum râurile care le-a format au fereștruit șisturile moi, ele au dat la iveală

anumite indoituri din întinderile straturilor care se arată când drepte, adânci, strânte ori foarte șerpuite, căci aceste văi sunt de un model încă proaspăt, întrucât mișcările care au dat oscilațiile întregului masiv, încet spre N. V., au atras cursurile de apă lenese și le-au imprimat o nouă putere de roadere, deschizându-le un nou ciclu de eroziune și de întinerire. Prin clima lor plăcută, prin fertilitatea lor, aceste văi au atras și au reținut pe locuitori.

Printr'un canal strâmt și prăpăstios, Meusa intră în Belgia, mai jos de Givet; acest culoar se continuă până la Dinant, Apoi la Namur se unește cu Sambre, ambele servesc bazinele și centrelor de huiă care mărginesc N. V., masivului ardenian și fac legătura între bazinele prusiene din Ruhr și Aix-la-Chapelle și bazinele franceze din Nord și Pas-de-Calais. Un sistem de stavile și baraje, menține constant planul de apă al râului și-l transformă astfel într'un adevărat canal.

Această regiune Ardeniană este săracă în orașe: Arlon, Bouillon și Dinant, nu sunt decât niște orașele (burguri) cu câte 4—8000 locuitori. Centrele urbane sunt instalate în apropierea zăcămintelor cu huiă și fier.

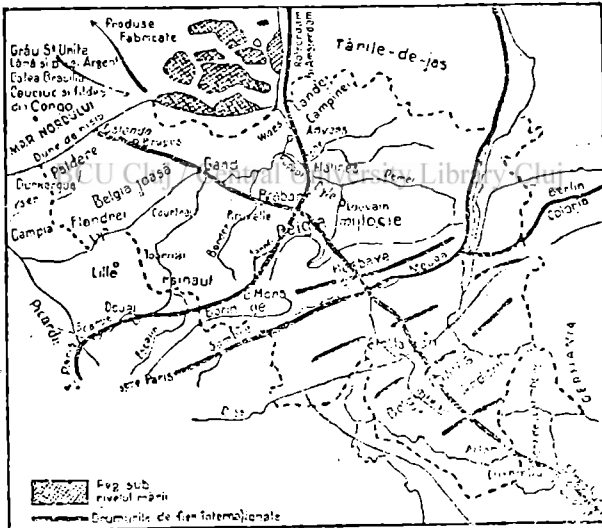
Liège (163.000 loc.) împrejurul căruia, orașelele (foburgurile) și stabilimentele metalurgice se întind până la Seraing.

Verviers, însemnat prin mari manufacturi, fabrici de postav și de pânzeturi; iar în apropierea lor, vestitul Spa, un orașel cu ape minerale. Namur, Charleroi, sunt orașe metalurgice și cu fabrici de sticlărie.

S'a dat numele de Elveția belgiană la această

parte a Ardenilor, străbătută de văile Meusei și a afluenților săi și întinzându-se începând dela Namur și Liège la Nord, până în Franța și ducatul de Luxemburg, la Sud și Est. Aceasta este regiunea prin excelență a excursiunilor. Fiecare parte, fiecare vale din Ardeni posedă atracția sa proprie și farmecul particular. Fiecare platou prezintă puncte de vedere încântătoare și orizonturi întinse.

Belgia.

Belgia mijlocie, ocupă centrul regatului, între Sambre și Meusa, de o parte și de cealaltă parte Flandra și Campina; Bruxelles și Louvain marchează aproape limita spre nord.

Aceasta este o regiune de platou și de coline terțiare; clima temperată prin influențele oceanice (media mijlocie anuală la Bruxelles 9°9'), ploile sunt moderate (70 cm.); de fapt este o regiune din cele mai bogate din Belgia. Râurile sunt mici, arbori sunt foarte puțini și cât vezi cu ochii se întind numai pământuri de lucru, câmpii cu cereale.

Bruxelles, capitala regatului, este clădit în punctul sau în drumul Flandrei spre Colonia, străbătând valea largă și adâncă a râului Senne; are 163.000 locuitori, dar ceea ce îi ridică numărul populației sunt împrejurimile (foburgurile) celor 8 orașele, la un total de 756.000 locuitori.

Bruxelles, reprezintă foarte exact prin topografia sa și prin populația sa, dualismul Belgian: orașul de sus pe marginea platoului oriental, este francez; orașul de jos este flamand. Poziția sa centrală a decis ducatul de Burgogne a o face capitală, în paguba Liègului care s'a distrus. Nemulțumiți astăzi însă de a ocupa încrucișarea drumurilor de fier dela Ostanda la Meusa și din Olanda spre Franța belgienii îmbunătățesc fără încetare drumurile lor prin canale, pentru a face astfel să ajungă huila dela Sambre și mărfurile la mare. Bruxelles este un centru politic și intelectual.

Desvoltarea Bruxellului a paralizat celelalte orașe dinprejur: (*Louvain* 38.000 loc.) vechea capitală a Brabantului și reședința unei universități catolice, mai bine situat putând avea comunicație cu marea; *Malines* (58.000 loc.), însemnat pentru dantelele sale, reședință religioasă; *Mons* (27.000 loc.) capitala provinciei Hainaut în bazinul carbonifer din Borinage.

Această regiune de mijloc a Belgiei este importantă pentru trecerile care au avut loc pe aici încă din timpuri vechi, migrațiuni de popoare și mișcare de armate. Aceasta este regiunea unde au avut loc unele din bătăliile celebre istorice ca: Steenkerque, Seneffe, Fleurus, Jemappes, Waterloo.

Viața agricolă a regiunii. Această parte se numără printre regiunile cele mai producătoare și mai bine cultivate din Europa nu numai ca o danie a pământului, ci mai ales este și opera omului.

Toate celelalte regiuni se diferențiază de Flandra, printr'un mai mic loc acordat inului, hameului și cicoarei. Inșă ea se caracterizează prin producția intensă a grâului, sfeclei de zahăr, secarei, prin crescătoriile de cai prin îngrășarea animalelor cornute. Nici în o altă regiune cultivabilă nu s'a cunoscut mai mult valoarea metodelor moderne, ca în această regiune. Incepând dela 1830 — 40 întrebuințarea îngrășatului artificial și mașinele se răspândiră prin instalațiuni de ferme, întocmai ca o usină necesară funcționând întotdeauna în plin câștig prin întrebuințarea înțeleaptă a tuturor mijloacelor.

Grâul continuă a fi peste tot principala cereală de iarnă. Cu toate progresele mașinelor, secerătorii întrebuințează încă lucrul manual. Grâul bătut se vinde pe piețele tradiționale, care se întind împrejurul provinciei. Pentru a alimenta marile berării din Boriange sau din basinul Charleroi, se cultivă în Haniant mari întinderi de orz timpuriu sau orz de iarnă. Iar pentru a hrăni caii de cultură, se seamănă câte odată secara pe câmpuri cu mult mai mari, decât

pentru grâu. Toate culturile cu sfecla de zahăr se fac pe terenuri foarte întinse concentrate mai ales în sudul Hesbaye și în Hainaut. Aceste câmpii au cam trei sferturi din suprafață, ocupate cu culturi de sfeclă, alimentând astfel aproape toată Belgia; una din țările cu mari fabrici de zahăr din lume.

III. **Belgia joasă**, cu un climat nebulos și umid, moderat prin ploile pe care le aduce vântul de vest. Ea se împarte în două părți bine distincte.

1° un fragment din marea câmpie europeană, care se întinde din Urali până la Pas-de-Calais, cuprinzând provinciile Campine, Waes și Flandra;

2° câmpia maritimă a poldelor. Ambele sunt de altfel din aceeași epocă cuaternară.

I. **Campine** este în continuarea Geestului olandez, între confluența lui Escaut și Meusa. Regiunea aceasta e plană, înaltă de 50m., ea este formată din nisipuri foarte permeabile, care se usucă ușor și pe care vântul le adună sub formă de dune; la fund subsolul este feruginos, oprind infiltrarea apelor opunându-se în același timp la pătrunderea rădăcinelor. Astfel Campine, este natural neproductivă, acoperită cu rovine, un fel de băרגан cu papură, dracilă, crușețea și chiparos, cu păduri de brad și pin. Descoperirea puțurilor de huilă a dat naștere la un nou bazin carbonifer.

2°. **Provincia Waes** se întinde pe partea stângă a lui Escaut între Gand, Fermonde și Anvers. Plană și uniformă altădată acoperită cu crușețea, ea a fost transformată de culturile foarte îngrijite, într'o regiune înfloritoare, de altfel numită și grădina Belgiei.

3° Flandra este deasemenea joasă ca și Flandra franceză cu care se continuă; înălțimile mai răsărite și care se zăresc risipite, sunt luate drept munți, cu toată altitudinea lor modestă, căci aceste mici ridicături iau o importanță față de nivelul câmpiei. Pământul nisipos este sărac în elemente fertile și sub solul mai mult sau mai puțin tare, oprește infiltrarea apelor.

II. Câmpia maritimă sau regiunea poldelor, care începe din Franța și se continuă în Belgia înapoia dunelor până la o distanță care variază în interiorul țării.

Inferioară nivelului mijlociu al mării, ea este protejată în contra inundațiilor fiecărei mări prin șiruri continui de dune litorale, de diguri și de zăgazuri. Părțile cele mai nenorocite sunt Moeres, vechi mlaștine secate prin mori, gropi sau canale numite „watergrands”; pământul astfel cucerit, este fertil și dă o producție însemnată. El este acoperit de frumoase ferme împrăștiate pe tot teritoriul, cu bogate recolte și livezi naturale.

Aranjamentul natural al dunelor, separate între ele prin depresiuni umide numite „pannes” formează o diguire naturală contra vânturilor mării; o iarbă groasă le acopere, mai ales o graninee rustică numită „Oyat” a cărei rădăcini pătrunzând adânc dau puțină consistență nisipurilor, totdeauna gata a se deplasa sub acțiunea vântului.

Escaut, râul Flamand, mai puțin lung și mai puțin abundent ca Meusa, râul Valon, adună, apele celei mai mari părți din Belgia; de fapt el este format din împreunările a două râuri învecinate și paralele (Lys și Escaut până la Gand, Dendre și Rupel), reunite transversal prin circuitul aceluiaș Escaut, mai în jos de Gand.

Escaut reprezintă tipul cel mai caracteristic al fluviului de câmpie; el curge încet între maluri joase ceceace face ca adesea să fie indiguit; aspectul general pe unde curge este acel al unei gropi largi și noroioase. Fără stăvilare fluviul se urcă până la Gand, Anvers. Lărgimea sa de 500 metri, și adâncimea de 15 m. față de nivelul mării, îl face foarte priincios pentru navigație.

Estuarul său compensează deasemenea imperfecțiunea litoralului jos și în linie dreaptă, fără porturi naturale la Marea Nordului.

Orașele Belgiei joase au avut industriile textile cele mai vechi depe continent; însă ele nu mai sunt menținute la gradul de prosperitate și de glorie cum fuseseră în epoca comunelor. Mândria lor încă se mai poate vedea din monumentele de artă pe care le-au lăsat ca: monumentalele primării, biserici, mănăstiri, etc., capo d'opere de artă.

Afară de țesătorii și fabrici, *Tournai* cu 35.000 loc, are cariere cu cel mai prețios material de construcții, care în Flandra e ceva rar.

Courtrai (36.000 loc), aste desemenea un oraș de țesătorie.

Ypres și Bruges, supranumite și orașele moarte (52.000 loc.), au fost mari centre pentru țesăturile de in și fabricația dantelelor. Astăzi ele nu mai sunt decât umbrele lor: canalurile sunt goale, străzile pustii și tăcute și nu se mai aud decât pașii călătorului care vine să le privească măreția de odinioară. Lucrările care sunt în curs de executare, vor face din Bruges din nou un mare port activ (Zubrugge).

Ostanda (45.000 loc.) unit cu Bruges prin cana-

luri, este portul de îmbarcare pentru Anglia și cap de linie de drum de fier spre Italia, prin St. Ghotard și spre Orient prin Viena; el are vestitele parcuri cu crescătorii de păstrăvi și plaja sa de nisip, este în timpul verei locul de întâlnire al unei societăți elegante și bogate.

Gand (167.000 loc.) clădit la confluența râurilor Lys și Escaut și la punctul de întâlnire al canalelor Terneuzen și Bruges, ar fi fost în sec. XVI, primul oraș din lume; el avea numeroase țesătorii și vechile sale cartiere țiate de canale, mai dau imaginea acelor timpuri de prosperitate.

Lucratul bumbacului, care a început în sec. XIX, i-a redobândit viața.

Anvers (Antwerpen) pe estuarul Escaut la 88 km dela mare, a moștenit vechea activitate comercială a orașelor flamande; cu cei 302.000 loc., este cea mai mare cetate a Belgiei (387.000 loc. cu cartierele din împrejur-foburgurile).

Anversul nu a luat dezvoltare decât în sec. XV, când curenții marini au lărgit și au adâncit brațul occidental al Escautului și îi deschise astfel un drum mai scurt spre mare.

Era exact epoca când tot comerțul Veneției și Mediteranei trecuse la porturile Atlanticului. Anvers îndreptă circulația spre lumea nouă și atinsese o prosperitate înfloritoare. Independența Statelor Unite și închiderea Escautului îi fură nenorocoase, căci de unde avusese 150.000 loc., el nu număra mai mult de 40.000 loc., în timpul revoluției franceze.

Napoleon care voia să-l facă „un pistol descărcat în inima Angliei“ execută lucrări mari, însă separarea celor două regate Belgia și Olanda

înseamnă un nou timp de oprire și nu luă avânt, pentru a nu se mai opri, decât după suprimarea vămei olandeze din 1863.

Astăzi este cel mai mare centru comercial al Belgiei. Drumurile de fer Paris-Amsterdam, Ostanda și Colonia se încrucișează cu canalurile care ajung până la Liège și Maestricht. Cu fiecare zi ce trece el își îmbunătățește portul care este foarte perfecționat, având basinuri mari, antrepozite imense și o mulțime de corăbii încarcă sau descarcă mărfurile.

POPULAȚIA BELGIEI

Belgia e o țară mică (30.441 km.²), însă cu foarte mulți oameni (7.811.876 locuitori în 1926). Fără să ne întoarcem prea mult în trecut, populația a crescut enorm, în a doua jumătate a sec. XVIII; Flandra singură s'a ridicat dela 800.000 loc., în 1784 la 1 milion în 1801. De aproape un secol populația Belgiei s'a dublat; este o creștere asemănătoare cu aceea din Germania, însă inferioară Statelor-Unite, unde s'a triplat. Această creștere provine din excedentul de nașteri față de decese.

Existența numeroasei populații pe un teritoriu așa de îngust, se explică prin enorma densitate pe Km². Densitatea pentru toată Belgia a trecut dela 128 pe Km² în 1830 la 257 în 1926; ea întrece St. Unite (144); Italia (124); Germania (123); Franța (74); nu este decât puțin superioară Angliei (239).

n Aastă mulțime de oameni lovește imediat pe străinul care călătorește în Belgia; mulțimea este

adunată în mici case de țară și domnește o extraordinară circulație. Marea originalitate a populației Belgiene, rămâne încă tot în densitatea populației rurale.

Inlesnirea circulației permite mulțimei de lucrători industriali să locuiască la țară. Prețul eștin al abonamentului și mulțimea mijloacelor de transport, aruncă în fiecare zi în trenuri o armată de lucrători, care părăsesc în fiecare dimineață satele și nu se reîntorc decât seara.

Apoi nenumăratele lor case de cărămidă, semănate în lungul drumurilor sau adunate în sate dau regiunilor aspectul de furnicare. Aproape 500.000 lucrători sunt astfel în migrațiune constantă. Trebuie adăugat că lucrătorii industriali și lucrătorii agricoli, părăsesc pentru diferite anotimpuri, regiunile lor, îndreptându-se în interiorul țării sau spre Franța.

Socialmente Belgia este o țară de mici cultivatori; exploatatori de 1—5 hectare numără cam $\frac{2}{3}$ din totalul populației; iar între 5—15 hectare, un sfert.

Marea subdiviziune a pământurilor se observă mai ales în provinciile din Nord și Vest. Pentru a întâlni un regim puternic de mari exploatatori trebuie mers în adevăratele poldere la Hasbaye, Condroz, Haniant.

În Belgia exploatatori de 15—50 hectare, nu formează decât 7% din numărul total; iar peste 50 hc. 1%.

Puterea și averea țării se concentrează în orașe.

Dela un cap la altul al Țărilor de jos, aproape fiecare cetate pune toată mândria ei în edificii mărețe ca: primării și catredale, care evoacă

încă sub ochii noștri gloria trecutului. Nu le admiri numai în Capitalele Bruxelles, Louvain și Bruges, ci și în cetățile secundare ca Ypres, Tournai și Andenarde.

În toată Belgia putem număra 103 orașe cu mai mult de 10.000 locuitori

Spiritul urban a început să se răspândească în toată viața socială. Această organizare socială se exprimă prin puternice corporațiuni, asociațiuni și impunătoare manifestațiuni colective, care sunt adevărate forme de organizație politică. Comunele belgiene rămân persoane morale, puternice și stăruitoare, în care statul nu dispune de dreptul lor, cum exista în Franța și la noi: autonomia comunală se exercită în mari întreprinderi; transporturi în comun; distribuția apei; serviciul gazului și al electricității, unde inițiativa municipală păstrează toată preponderența. Libertatea comunală rămâne în Belgia, unul din actele originale ale vieții naționale.

BELGIA ECONOMICA

Tot ceiace se vede astăzi în Belgia, în provincii și orașe, lasă impresia unei vieți îmbelșugate și rodnice. Mulțimea oamenilor care se deplasează, întinse transporturi de mărfuri, desimea populației, toate acestea lasă impresia de o mare mișcare și de viață agitată. Iar dacă privim în trecutul istoric, am vedea aceleași aspecte, încă în epoca îndepărtată a evului mediu. Odată fixate și stabilite condițiile populației, vedem că întreprinderile omenești se și fac stăpâne pe pământul pe care-l cultivă intens. Cu

toată întunecimea războaielor și lipsurile, această tradiție trăește astăzi, iar generațiile actuale exploatează încă virtutea și munca ce au dat rodnicie solului.

În toate domeniile vieții economice, sunt întotdeauna în această țară creațiuni originale, fie pentru lucratul pământului și disciplina agricolă, fie că perfecționează în ateliere materiale, fie că au învins forțele inerte și obstacolele naturii.

AGRICULTURA ÎN BELGIA

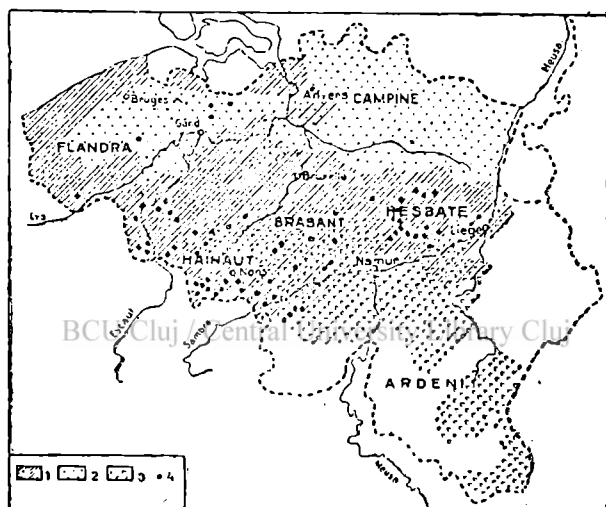
Puține sunt țările care au reușit să exploateze o așa de mare proporție din pământul lor și a-l menține în valoare.

În Belgia, în secolul XIII, defrișările și indiguirile au atins maximul lor de intensitate; lanțele și pădurile dispăreau înaintea recoltelor agricole. A fost o adevărată colonizare agricolă suprimându-se orișice spațiu liber și pustiu; câmpia maritimă au secăt-o și au indiguit-o, încă din sec. XIII.

Această operă a progresat mult mai puțin în provinciile orientale, ca în Campine și Ardeni, mai îndepărtate de centrele urbane și care au păstrat până în epoca modernă, urme din natura lor primitivă.

Însă, începând din sec. XIX, sub influența tinerelor centre industriale și mijloacelor moderne de comunicație, le-au transformat complet în sensul unei exploatări mai raționale. Vaste întinderi de teren, mai mult de 16.000 hectare aparțineau încă comunelor în această epocă și pe care abia le exploatau; o lege din 1847 a

permis statului de a înstreina aceste bunuri care nu erau puse în valoare și a le vinde particularilor; multe din aceste locuri sterpe au dispărut tre-când în domeniul cultivabil, după cum altele au fost împădurite, căci pădurea era considerată de un mai bun folos, decât un câmp slab.

Monta agricolă a Belgiei
1. grâu; 2. secera; 3. ovaz; 4. fabrici de zahăr.

Începând din sec. XIX și până la 1910, suprafața pădurilor belgiene a trecut de la 485.000 hc. la 521.000 hc.; plantațiile recente de rășinoase compun $\frac{4}{5}$ din pădurile regiunii Campine. Asemenea întinderile neproductive de pământ în Belgia au scăzut la mai puțin de jumătate de la 1850.

Ele reprezintă astăzi 6—5 p. 100 din su prafața totală.

Deci pământul este prima condiție pentru a hrăni orașele, renunțându-se a-l lăsa să se repauzeze.

În Flandra ca și în China, îngrășarea pământului a fost pentru cultivator prima grijă. Iar țărani din provincia Waes cumpărau și aduceau din Olanda pe vapoare cenușa de turbă dela Rotterdam și Amsterdam. În marile orașe din Flandra, aceasta era o meserie, de a aduna murdăriile și de a le expedia spre Waes; cunoscătorii puteau să facă deosebirea între gunoalele de Anvers și cele de Bruxelles, între cele din Gand și cele de Bruges.

Pentru satisfacerea consumației la o populație așa de deasă acelaș cultivator a reușit prin procedee ingenioase de combinări să obțină două recolte pe an; pe câmpurile lăsate libere de seară se seamănă *napi* care se recoltează în același an. Această exploatare pune la îndemână Flandrei un abundent aliment pentru hrana vitelor și apoi o mare cantitate de băligar.

Astfel se explică bogăția în recolte și animale a acestui ținut.

Arta de a îngrășa și a îmbogăți pământul este o tradiție flamandă de lungă durată.

Lucru curios e că acest procedeu nu se practica decât în Flandra; el nu a pătruns decât foarte târziu și în celelalte provincii odată cu dezvoltarea industriei din sec. XIX. Prin întrebuințarea îngrășămintelor comerciale guano-superfosfat nitraturi, etc. Belgia ține loc de frunte între țările agricole iar prin intensitatea de producție este în fruntea lor.

Intr'o țară așa de mică cum e Belgia nu putem remarca uniformitatea peisagiului agricol. Nota esențială este varietatea întrebuintărei solului. Se caută în zadar monotonia, vaste suprafețe de grâu ca la noi (câmpia Română).

Aspectele locale se succed, ridicând bogăția aptitudinilor agricole, peste tot pământul mlădios și gata la diferite combinațiuni de culturi. Câmpiile cu mari culturi le întâlnim în Belgia mijlocie, unind grâul cu sfecla de zahăr.

În Flandra covorul agricol se desfășoară peștriș și divers: iarba tare a poldelor, câmpiile cu secară, cartofi și gulii, bucăți de pământ cu culturi de grădină, cu in și tutun, cicoare și hamei.

Cu toată persistența acestui tratament original influența pieței universale tinde a reduce agricultura la producțiuni mai uniforme. Ca în toată Europa occidentală, textilele și oleginoasele au dat înapoi înaintea producției străine; cerealele au pierdut din ce în ce terenul. Din 283.000 hc. cu grâu în 1866 în 1925 se coboară la 148.000 hc. Din contra toate culturile care ajută la alimentarea animalelor, se desfășoară. Pe 100 hc. de pământ cultivabil, Belgia hrănește acum 92 cornute și 64 de porci, în loc de 14—15 la 1840. Multe din animale odinioară animale de lucru, sunt astăzi devenite animale de venit: dela 1895 lăptăriile cooperative s'au înmulțit și țaranul belgian trimite pe piață cantitate enormă de unt.

Agricultura belgiană lucrează mai ales pentru piața națională, pentru a hrăni populația de lucrători atât de numeroasă. Puține sunt produsele agricole care ies din țară, pentru stăinătate: caii

de șleau spre Germania și Franța; cartofi trifanda, cicoașe, zahăr, puțină carne de porc, unt fructe de seră și plante de lux.

Din contra, cu tot caracterul intensiv de producție Belgia nu poate să nutrească populația, fără importățiuni străine; ea trebuie să cumpere grâu din România, dela Plata, din India și America de Nord.

Pentru alimentarea uzinelor recolta inului nu reprezintă decât o cantitate foarte mică. Deasemenea trebuie să cumpere din străinătate: carne, unt, brânză, ouă. În fiecare an Belgia plătește pentru aceste cumpărături sume mari Țărilor de jos, fără să mai vorbim de ceilalți furnisori din Europa și America.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
BELGIA INDUSTRIALA

Încă din timpuri vechi viața industrială era din belșug pe pământul belgian. A avut însă mai multe faze și a îmbrăcat mai multe forme. În evul mediu, orașele flmande devenise mari cetăți de lucrători. Ele reprezentau cele dintâi forme de civilizație industrială: lucrătorii lucrau în interiorul orașelor. Mai târziu lucrătorii, pentru a scăpa de cadrul strâmt al orașelor și de viața corporativă și condițiile oneroase ale existenței urbane, se răspândesc la țară; acest proces a început cam din sec. XV și până în sec XIX, când lucrătorii industriali deveniră rurali. La sfârșitul sec. XVIII sunt în Belgia 2 grupe industriale; grupa metalurgică Valonia și grupa extilă Flandra și Brabant.

În Valonia uzinele erau necurmăte în lungul văilor, în apropiere de păduri.

În Brabant și Flandra, fabrici de dantele ocupau aproape 30.000 persoane.

Provinciile produceau atunci aproape toate materiile prime, fierul și inul.

Cu aceste rădăcini vechi o industrie nouă vine, de se formează, deoarece începe regimul cărbunelui. Caracterul producției Belgiene se schimbă. Marea sa originalitate nu mai consistă ca altă dată în manufactură și stofe, ci în produse grele eșite din materia minerală: cocsul, brichetele, grinzi, șine și tablă, ciment, produse refractare, sticlării. Actualmente 160.000 lucrători lucrează la minele de cărbuni; 36.000 lucrează în producții de fier și oțel; 6.400 în mine de zinc; 100.000 în producții metalice; 26.000 în industria ceramică; 38.000 în produse chimice.

Ca producție textilă superioară, Belgia este inferioară Franței, căci ea produce puține articole de mare valoare. În general Belgia produce mai curând în masă, decât în valoare. O tonă de mărfuri exportată, reprezintă o valoare de patru ori mai mică în Belgia, decât în Franța.

Industria este împrăștiată peste tot locul, datorită mijloacelor de locomoție. Economia industriei pătrunde toată structura țării; ea nu se concentrează numai aproape de vechile centre din vest și aproape de bazinele carbonifere. Tot interesul de astăzi al țării se îndreaptă spre industrie.

Prosperitatea industriei belgiene, cu toate nenorocirile războiului care au distrus-o în parte s'a ridicat repede dela 1920, căci producția de

fontă și oțel a atins $\frac{2}{3}$ din producția din 1913 iar exportatia produselor fabricate, trei sferturi.

Această repede reconstituire arată marea și rara pricepere în latura industrială.

Industrializarea belgiană își creează în mediul internațional un loc de frunte asemănându-se cu cel al Angliei; însă ea nu poate trăi fără piața universală. Nu numai că industria depinde de străinătate pentru pâinea zilnică, însă nu are nici materialul prim, afară de cărbuni; se cumpără din afară: lână, in, bumbac, minerale de fier și zinc, lemne și cauciuc. Produse alimentare vin în Belgia din România, Brazilia, Argentina, Țările de jos, St.-Unite, Spania, Italia și Franța. Materii textile, din Australia, Rusia, India, Argentina și Anglia. Produse minerale din Spania, Franța, Australia, Italia, Brazilia și India.

În schimbul traiului și materiilor fine din străinătate, Belgia poate vinde produsele industriei sale. Exportația este o condiție vitală pentru economia sa.—Fără clientelă în străinătate Belgia, ar înceta de a mai lucra.

MIJLOACELE DE TRANSPORT

O viață industrială ca aceea a Belgiei, nu se poate împăca cu stagnarea: trebuind ca firele circulației locale să se unească cu marile artere de mișcare generală. Nici o țară nu-i este egală față de rețelele de comunicații interne. Ea a fost prima țară din Europa continentală care stabili un drum de fier: linia Bruxelles-Malines în 1835 prelungindu-se până la Anvers în 1836. Lungimea căilor ferate era din 1845 de 575 Km; și de

4377 Km., în 1924. Afară de acestea mai există și căile ferate vicinale, care ajută la interesul general, înlesnind circulația până în fundul că-tunelor. Rețeaua acestor căi vicinale se ridică la un total de aproape 9200 Km. reprezentând o densitate, cum nu există în nici o parte din lume, adică 30 Km., de drum de fier pentru 100 Km².; Anglia nu are decât 13; Franța 10 Km.

Această densitate de drumuri de fer înlesnește repede și ușoara deplasare a călătorilor și mărfurilor, fiind și foarte bine întreținute; țara îți lasă impresia de un mare oraș, din care toate cartierele ar fi deservite de trenuri numeroase și rapide. Acest serviciu realizează unirea perfectă dintre orașe și provincie.

Puțin câte puțin țara începe să ia avânt de îndată ce serviciile internaționale între Anglia și Europa, stabilesc legătura lor prin Belgia. Putem zice că Belgia este placa turnantă a Europei. Toate liniile internaționale se unesc cu liniile de mărfuri, aducând drumului de fier belgian beneficii mari și totdeodată stabilind cu țările dimprejur o atmosferă universală, care este necesară pentru legăturile comerciale.

Transporturile pe apă, mai ales în restul Belgiei, aparțin de foarte lung timp locuitorilor acestei țări. În toate câmpiile, unde culmile de separare a apelor sunt foarte rare și formează slabe obstacole între basinuri, drumurile pe apă sunt tot așa de vechi ca și industria. Se știe că Flandra avea în sec. XII, o rețea de canale. Între Marea Nordului, frontiera franceză și Escaut, nu există oraș flamand, care să nu aibă portul său pe canal sau pe râu.

Belgia este una din țările cu canale mai dense 7,5 Km., canal pentru 100 Km.²; Germania 2 Km; Anglia 3.5 Km; Franța 3.7 Km.

Belgia execută 45 p. 100 din transportul intern al mărfurilor pe apă și 55 p. 100 pe căile ferate.

Fără contact cu marea, o țară industrială, nu s'ar putea folosi în toată voia de roadele muncii sale. Belgia posedă la Marea Nordului 67 km de coastă și mai ales estuarul Escaut. Această fațadă nu atrage numai comerțul belgian, ci și comerțul țărilor din interiorul Europei, pentru care acest acces la mare reprezintă drumul cel mai scurt. De aci valoarea Belgiei ca țară de transit internațional. Cel mai mare port e Anvers — port național — căci el concentrează aproape 9/10 din mișcarea maritimă a Belgiei. Inșă Belgianii caută să multiplice punctele lor de contact cu marea, prin drumuri artificiale — canale aducând corăbiile de mare până sub zidul orașelor din interior; Bruges, printr'un canal care ajunge până la Zeebrugee (10 km lungime), Gand, printr'un canal dela Terneuzen (17 km); Bruxelles, printr'un canal dela Rupel (28 km).

Iar ca ceva curios, e că acest comerț maritim, necesar la toată economia belgiană, nu aparține Belgianilor. Aceștia nu sunt nici marinari nici armatori. Ei dau transporturile maritime străinilor și mai ales englezilor. Flota de comerț belgiană, nu avea în 1850 decât 161 corăbii cu un tonaj de 35.000 tone și cu toată voința pe care o pun în prosperare, nu au reușit să aibă decât 183 corăbii cu un tonaj de 375.000 tone. Această flotă nu reprezintă decât a zecea parte din mișcarea

totală a porturilor belgiene. Dependentă de tonajul străin, Belgia, pierde astfel beneficii însemnate pe care ea le varsă altora pentru transport. Totdeodată ei pierd beneficiul construcțiilor navale, căci 2 treimi din flota lor este construită în străinătate. Ba ceva mai mult, cu companiile lor de navigație străinii au introdus în Belgia casele lor de exportatie, de unde rezultă că o parte din comerțul exterior al țării se face prin intermediul firmelor străine, căci aceste case de comision dețin raporturile cu clientela și multe din mărfurile belgiene sosesc pe piețele străine ca mărfuri, am putea zice astfel, desnaționalizate. E foarte adevărat că mărfurile urmează întotdeauna pavilionul vaporului și astfel industria belgiană suferă de a nu fi deservită de pavilionul său național.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

COMERȚUL BELGIEI

Cu toată micimea teritoriului său, Belgia își ține rangul printre marile națiuni comerciale. Comerțul său exterior reprezintă la 1831 o sumă de 45 franci de locuitor, de 520 franci în 1910, nu prea departe de Anglia (555 fr.). Această comparație stabilită în lire sterline, pentru anul 1923, pune Belgia. (28 lire pe locuitor), după Anglia cu 38 lire; Elveția 38; Țările de jos 39.

Din punct de vedere absolut, ea face un comerț total exterior care întrece în valoare acela al țărilor mai mari și mai populate, ca Spania, Polonia, Brasilia și România. Am putea zice că prin orientarea comerțului, Belgia, este universală, deoarece ea are raporturi comerciale cu mai

mult de 90 țări. Printre clienții și furnizorii săi, am putea distinge 2 grupe; de o parte țările cu structură economică simplă și de altă parte țările cu un înalt grad de organizare economică. Primii vând materiale prime și asigură viața și cumpără obiecte de manufactură: Brasilia trimite cafeaua sa; România și Argentina cerealele lor. Însă aceste relații nu au, afară de Argentina, o prea mare extensiune.

Altfel se prezintă cu țările evoluat economice ca St.-Unite și mai ales cu vecinii, cu care Belgia, întreține relațiile cele mai solide; 21 p. 100, din comerțul său exterior îl face cu Franța; 5,8 p. 100 cu Germania; 17 p. 100 cu Anglia; 11 cu Țările de jos; 10 p. 100 cu Statele-Unite ale Americii. Din Țările de jos, țări agricole și coloniale, Belgia primește vite, unt, brânză, grâne, ouă, mirodenii, cacao, tutun și material rulant. Belgia reprezintă a 5 parte din comerțul exterior francez, căci aduce vin, articole fasonate în oțel, stofe de lână, de mătase, obiecte de lux, articole de modă, fructe, in, minerale de fier și huilă.

Prin îngustimea teritorială, care nu-i dă posibilitate belgianului să-și desvolte calitatea lui de om întreprinzător, nu-i mai rămâne decât să se expatrieze, făcând în străinătate stabilimente industriale, care pentru el sunt noi surse de venit. Găsim capitaluri belgiene mai peste tot locul: tramvai Italia, Spania și Franța; drumuri de fier în Argentina, Brasilia și China; mine și puțuri de petrol în Spania, Franța, Algeria, România, Rusia și China; lumină electrică și canalizare cu apă în Europa și în America de Sud; în societăți

imobiliare, ocupându-se și cu exploatarea țărilor noi, precum și cu pământuri coloniale în Argentina, Egipt, Canada, Java, și Congo. De acest plasament în străinătate profită în mare parte economia națională.

COMERȚUL BELGIAN

ANII	IMPORTUL	EXPORTUL
1924.....	17.581	13.932
Grâu și făină Huilă Lână Produse-chimice Bumbac Pânzeturi de bumbac „ „ lână Mașinării		Huilă Fier și fontă lucrată Fire de lână Pânze de bumbac „ „ lână Zahăr Cereale și făină Mașini
(1923)		(1923)
Franța Anglia Statele-Unite Țările de jos Argentina Germania România		Franța Anglia Țările de jos Germania Elveția Argentina

NAȚIUNEA BELGIANA

În acest stat așa de mic, care este așezat între hotarele lumii romane și germanice, două limbi

diferite împarte populația: o limbă romanică care este cea a Valonilor și o limba germanică care este a Flamanzilor. Această dualitate de limbă poate avea o urmare profundă asupra politicii interne a țării, cât și asupra națiunii belgiene.

Ca număr Flamanzi întrec pe Valoni.

Valonii ocupă provinciile Hainaut, Namur, Liège și Luxemburg, cum am spune, partea cea mai înaltă a țării. Flamanzii ocupă provinciile Flandrei orientale, Flandrei occidentale și Leniburg. Singur Brabantul se împarte între Valoni (660.116 în 1920) și Flamanzi (804.145), iar aglomerația bruxeliană este o zonă de întrerupere a acestor 2 elemente. Peste tot se observă aceste 2 limbi, fără ca însă să se amestice; într'un acelaș oraș putem avea ocazia să vedem cum ei trăesc separat — exemplu Renaud — cum pe o parte se vorbește valona, iar pe cealaltă parte flamanda. Între Flamanzi și Valoni există deosebiri fizice și mintale. Flamanzii cu capul alungit, cu talia înaltă, cu pielea albă, sunt zdraveni, greoi, posaci, închiși la suflet și lucrători încăpățânați. Valonii, mai mici și îndesați, cu capul rotund, cu pielea mai închisă, sunt liberi în mișcări, expansivi și mai svelți și sprinteni. Foarte adesea ori aceeaș dominație politică i-a unit, fără ca niciodată să se ajungă în a se confunda.

Această dualitate de limbă pune problema, națiunii belgiene. Ar exista două naționalități în Belgia? În privința aceasta a consistenței limbilor nu putem răspunde decât cu exemplul Elveției, o țară cu trei limbi, însă la care există solidaritatea națională. Republica elvețiană are însă la spatele ei o existență de șase secole și

că această lungă viață în comun a cimentat cele trei elemente. Statul Belgian, nu are nici durata unui secol. Valonii și Flamanzii nu au putut găsi echilibrul și regula regimului lor de asociație de unde rezultă pasiuni care agită existența statului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cereți
CATALOGUL GENERAL
al cărților editate de
„CARTEA ROMÂNEASCĂ”
București, 11, Bulevardul Academiei 3.

TABLA DE MATERII

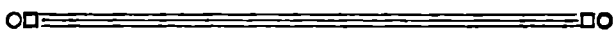
	<u>Pag.</u>
Așezare; înfățișare generală	3
Populația Belgiei	14
Belgia economică	16
Agricultura în Belgia	17
Belgia industrială	21
Mijloacele de transport	23
Comerțul Belgiei	26
Națiunea belgiană	28

A apărut:

M. SADOVEANU

OLANDA

Un volum cu renumite descrieri, cum știu numai Sadoveanu să le facă, din cele văzute în țară, prefăcută cu totul numai prin priceperea, munca și voința omului de a birui chiar natura.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A apărut:

I. SIMIONESCU

O ȚARA DIN POVEȘTI

VOLUMUL I

DOBROGEA

Un volum cu numeroase figuri și planșe: E primul volum din descrierea frumusețelor cuprinse în România. Dobrogea este demnă de cunoscut prin tot ce cuprinde: mozaicul omenesc, raiul păsărilor, dar și urma muncii noastre de când am reluat-o în stăpânire.

- No. 8. Sifilisul de *Dr. E. Gheorghiu.*
 9. Temeiul îmbunătățirii vitelor de *Th. Chitoi,*
 " 10. Votul obștesc de *A. Gorovei.*
 " 11. Creștera Porcilor de *C. Oescu.*
 " 12. Viermii de mătasă de *T. A. Bădărău.*
 " 13. Oftica sau tuberculoza de *Dr. E. Gheorghiu.*
 " 14. Pelagra de prof. *V. Babeș*
 " 15. Alegerea semințelor de *C. Lăcrișianu.*
 " 16. Creșterea păsărilor de prof. *C. Moțaș.*
 " 17. Rătăcirile bolșeviste de *Maior I. Mihai.*
 " 18. O stupină dintr'un roi de *N. Nicolaescu.*
 " 19. Cum se întemeiază o vie de *D. M. Cădere.*
 " 20. Răsadnița și plantele din răsad de *V. Sadoveanu.*
 " 21. Lehuzia de *Dr. E. Gheorghiu.*
 " 22. Meșteșugul vopsitului cu burueni de *Art. Gorovei.*
 " 23. Cum orbim de *I. Glăvan.*
 " 24. Păstrarea carnei de porc de *G. Gheorghiu.*
 " 25. Calul de prof. *E. Udrischi.*
 " 26. Doctorul în casă de *Dr. O. Apostol.*
 " 27. Cum trebuie să ne hrănim de *F. Severin.*
 " 28. Lămruirea legii dărilor de *Iuliu Pascu.*
 " 29. Beția de *Dr. Emil Gheorghiu.*
 " 30. Lămurirea Constituției de *Artur Gorovei.*
 " 31. Boale parazitare la animale, care trec la om de *C. Moțog.*
 " 32. Folosințe nesocotite în gospodărie de *I. Simionescu.*
 " 33. Mama și copilul, de *Dr. M. Manicatlă.*
 " 34. Indrumări spre sănătate, de *Dr. I. Borden.*
 " 35. Despre hrană, de *Dr. I. Borden.*
 " 36. Omul și societatea de *Al. Giuglea.*
 " 37. Bucătăria sătenței de *Maria Col. Dobrescu.*
 " 38. Sfecla de Zahăr de *C. Lăcrișianu.*
 " 39. Ingrășarea pământului de *I. M. Dobrescu.*
 " 40. Friguri de baltă de *I. Dumitrescu.*
 " 41. Banul de *A. Giuglea.*
 " 42. Sfaturi practice de *Ing. A. Schorr.*
 " 43. Lămurirea Calendarului de *A. Giuglea.*
 " 44. Conjunctivita granuloasă de *Dr. I. Glăvan.*
 " 45. Burueni de leac de *A. Votarschi.*
 " 46. Sfaturi casnice de *Maica Raluca.*
 " 47. Cultura tomatelor de *I. Isvoranu.*
 " 48. Rețete pentru gospodine de *Maica Raluca.*
 " 49. Lingoarea de *T. Dumitrescu.*
 " 50. Elenoragia sau sculamentul de *Dr. N. Ioan.*
 " 51. Practica agricolă de *A. Bejenariu.*
 " 52. Apa de băut de *Dr. I. Bălleanu.*
 " 53. Tifosul Exantematic de *Dr. Tudor Dumitrescu.*
 " 54. Boalele animalelor de *I. Popu Câmpeanu.*
 " 55. Lucrări din pănușile de porumb de *Titus G. Mincă.*
 " 56. Cartoful de *I. Popu Câmpeanu.*

— Seria C. „Din lumea largă“.

- No. 1. Ucraina de *G. Năstase.*
 " 2. Cehoslovacia de *I. Simionescu.*
 " 3. Munții Apuseni de *M. David.*
 " 4. Finlanda de *I. Simionescu.*

- No. 5. Bucovina de *I. Simionescu*.
 „ 6. Basarabia de *G. Năstase*.
 „ 7. Dobrogea de *C. Brătescu*.
 „ 8. În spre polul sud de *I. Simionescu*.
 „ 9. Olanda de *Ap. D. Culea*.
 „ 10. Viața în adâncul mărilor de *C. Motaș*.
 „ 11.—12. A. Șaguna de *I. Lupaș*.
 „ 13. Către Everest de *I. Simionescu*.
 „ 14. Românii de peste Nistru de *V. Harea*.
 „ 15. Ardealul de *I. Simionescu*.
 „ 16. Lituania de *G. Năstase*.
 „ 17. Câmpia Transilvaniei de *Ion Popu-Câmpeanu*.
 „ 18. Moldova de *I. Simionescu*.
 „ 19. Românii din Ungaria de *I. Georgescu*.
 „ 20. Jud. Turda-Arieș de *I. Mureșeanu*.
 „ 21. Țara Hațegului de *Gavril Todica*.
 „ 22. Sp. C. Haret de *I. Simionescu*.
 „ 23. Danemarca de *Magda D. Nicolaescu*.
 „ 24. N. Milescu în China de *I. Simionescu*.
 „ 25. Cetățile moldovenești de pe Nistru de *Apostol D. Cutea*.
 „ 26. Românii din Bulgaria de *Em. Bucuța*.
 „ 27. Valea Jiului din Ardeal de *P. Hossu Longin*.
 „ 28. Țara Bârsei de *G. Orghidan*.
 „ 29. Vechiul ținut al Sucevei de *V. Ciurea*.
 „ 30. Macedo-Românii de *Tache Papahagi*.
 „ 31. Românii din Banatul Jugoslav de *Pr. Bizerea*.
 „ 32. Coasta de Azur de *I. Simionescu*.
 „ 33. Elveția de *Traian G. Zaharia*.
 „ 34. Maramureșul de *Gh. Vornicui*.
 „ 35. Austria de *I. Simionescu*.
 „ 36. Belgia de *Traian Gh. Zaharia*.

Seria D. „Știință aplicată“

- No. 1. Fabricarea săpunului de *A. Schorr*.
 „ 2. Motorul Diesel de *Ing. Casetti*.
 „ 3. Industria Parfumului de *E. Severin*.
 „ 4.—5. Aerul lichid de *Ilie Matei*.
 „ 6. Industria Azotului de *L. Calon*.
 „ 7.—9. Locomotiva de *Ing. Casetti*.
 „ 10. Aeroplanul de *Dr. V. Anastasiu*.
 „ 11. Baloane și Dirijabile de *C. Mihăilescu*.
 „ 12. Betonul armat de *Ing. N. Ganea*.
 „ 13. Gări și trenuri de *G. Șiadbei*.
 „ 14. Instalarea unei sonerii electrice de *Stel. G. Ionescu*.
 „ 15. Aparat de Radiofonie de *Lt. M. Zapan*.
 „ 16. Tiparul de *V. Romanescu*.
 „ 17. Ce se scoate din cărbuni de *C. V. Gheorghiu*.
 „ 18. Industria materiilor colorante de *G. A. Florea*.
 „ 19. Fotografia de *Locot. M. Zapan*.
 „ 20. Industria Zahărului de *G. I. Baboianu*.
 „ 21. Șase montaje de radio de *Locot. M. Zapan*.
 „ 22. Cinematografia de *Locot. M. Zapan*.
 „ 23. Automobilul de Căpit. de aviație *Pantazi M*.
 „ 24. Fabricarea Sticlei de *G. A. Florea*.